

ПРОФЕСОР Д.П.ПРОЦЕНКО: ПОЛТАВСЬКИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ

17 червня 1999 року минуло 100 років від дня народження Дмитра Пилиповича Проценка – знаного українського вченого і педагога, заслуженого діяча науки України, члена-кореспондента Української академії сільськогосподарських наук, доктора біологічних наук, професора, почесного доктора Братиславського університету.

Д.П.Проценко прожив 81 рік і встиг зробити дуже багато як на науковій, так і на освітнійській ниві. Його праці з морозостійкості та зимостійкості плодкових культур набули всевітнього визнання. Це стосується і його наукового доробку з питань зимостійкості зернових культур, природи посухо- та жаростійкості рослин взагалі і пшениці зокрема.

Більше 35 років життя Дмитра Пилиповича були пов'язані з Києвом, де він з вересня 1944 по березень 1980 року працював завідувачем кафедри фізіології та біохімії рослин Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка.

До цього йому довелося працювати у багатьох вузах колишнього СРСР: Городище,

Харків, Полтава, Черкаси, Новочеркаськ, Саратов – ось міста, з якими пов'язана доля цієї видатної людини.

Приємно, що, згадуючи роки свого життя у них, Дмитро Пилипович завжди з особливою повагою, захопленням і теплою згадував про своє перебування у Полтаві.

Але, на жаль, нам, молодим і недосвідченим не спало на думку занотувати спогади про спілкування з цією людиною. А було воно змістовним цікавим колоритним, і як нам тепер здається, конче необхідним для написання повної історико-публіцистичної біографії цієї видатної людини. Та звичайно, без всебічного висвітлення всіх періодів життя Д.П.Проценка, ця робота була б неповною. Надолужуючи прогаєне, ми вирішили зібрати всі матеріали, які стосуються життя професора у Полтаві.

Не сподіваючись, що нам поталанить, адже архівні матеріали Полтавського державного сільськогосподарського інституту довоєнного періоду майже повністю втрачено, ми вирушили в пошуки. І були нагороджені.

В архіві Полтавського державного сіль-

ського господарського інституту ми знайшли особисту справу доцента фізіології рослин і мікробіології Проценка Дмитра Пилиповича. Її обсяг 19 аркушів. Розпочата справа 1.10.1929 року, а закінчена 25.1.1933р. Саме вона повно і точно висвітлює полтавський період життя видатного вченого.

Вивчаючи її, ми дізнались, що Д.П.Проценко прибув у Полтавський сільськогосподарський інститут як аспірант Українського інституту прикладної ботаніки (м.Харків). Тут з 1928 року він навчався у відділі фізіології та мікробіології під керівництвом відомого фізіолога рослин В.М.Любименка.

З 11 вересня 1929 року Дмитро Пилипович обіймає посаду доцента мікробіології кафедри кормодобування Полтавського СГІ.

На кафедрі він не тільки займався лекторською роботою, але й проводив наукову роботу у галузі мікробіології як науковий співробітник 1-ї групи (Особиста справа..., аркуш 2). Його дослідницька робота стосувалась вивчення мікрофлори силосу, який згодовували свиням, та участі мікрофлори шлунка у процесі травлення (Особиста справа..., аркуш 2).

Працював він і над іншими питаннями. Зокрема, вивчав вегетативне розмноження люцерни, передзбиральне та післязбиральне дозрівання насіння кормових рослин, вплив різних хімічних сполук на проростання насіння бур'янів, життєздатність пилку гречки

у різних умовах зволоження. Цікаво, що напрацювання з останнього питання було вивчено настільки ретельно й повно, що й досьогодні, присвячена йому наукова публікація цитується всіма дослідниками, які вивчають біологію запилення гречки.

В інституті Д.П.Проценко пропрацював до 24 січня 1933 року. За 3 роки і 4 місяці, які Дмитро Пилипович прожив у м.Полтаві, він зарекомендував себе як здібний педагог і цілеспрямований науковець.

Про його високопрофесійність свідчить і те, що Д.П.Проценко був обраний головою соціально-економічної комісії секції наукових робітників вузу.

У той складний час, коли викладачам було непросто отримати позитивну незаангажовану політичними міркуваннями характеристику про свою роботу, завідуючий кафедрою кормодобування професор Ф.Г.Белецький так писав про свого молодого колегу:

“... вів самостійний курс фізіології рослин і мікробіології і зарекомендував себе, як повністю знаючий свою дисципліну викладач, який вмів добре передавати знання своїм слухачам і організувати роботу. Що стосується наукової роботи, то доцент Проценко Д.П. проявив себе як дослідник у своїй галузі, експериментатор.”

Як бачимо, це була висока і відповідальна оцінка. Подальше життя Дмитра Пилиповича повністю її підтвердило.

Самородов В.М., голова

Полтавського відділення Українського ботанічного товариства,

Бондар П.І., голова

Полтавського відділення Українського товариства фізіологів рослин, доценти кафедри екології та ботаніки.